

MACHIAVELLIPRIJS 2006 JURYPAPPORT JAN BLOKKER

Uitgesproken door Marja Wagenaar, voorzitter van de Stichting Machiavelli
Den Haag, 24-01-2007.

Vorig jaar op deze plek kenschetste de Stichting Machiavelli het jaar 2005 als het jaar van de 'mislukte politieke communicatie'. De kiezers wezen in dat jaar massaal de politieke elites terecht die dachten dat ze de Europese Grondwet er zo doorheen konden jagen.

We zijn nu een jaar verder en de toestand is er bepaald niet beter op geworden. Politici deden in 2006 weer hun uiterste best om het hardnekkige beeld te bevestigen dat zij vooral druk met zichzelf bezig zijn. En de kiezer niet altijd even serieus nemen. Bij de afgelopen verkiezingen profileerden politici zich zonder enige gene in talloze amusementsprogramma's, terwijl miljoenen kiezers zich noodgedwongen aan politieke inhoud laafden op de website van de Stemwijzer. (overigens onze prijswinnaar in 2003). Wie zich, zoals de stichting Machiavelli, inzet voor verbetering van de communicatie tussen politiek en samenleving, moet onderhand wel erg hard roepen om nog boven het lawaai uit te komen.

2006 was dan ook vooral het jaar van de oppervlakkige en onbetrouwbare politieke communicatie.

De eenheid van kabinetsbeleid was ver te zoeken. U herinnert zich nog het paspoort van Ayaan Hirsi Ali. Eerst zou het haar afgenomen worden. Later kreeg ze het terug. Maar toen was de enige wereldster uit de Nederlandse politiek al vertrokken naar de Verenigde Staten.

Want hoewel er een massaal Haags ontkeningsritueel gaande is, zijn de dampen van 2002 nog steeds niet opgetrokken. De politieke vrijheid van meningsuiting wordt nog steeds ingeperkt door fysieke bedreigingen. Pogingen om de wortels van dit kwaad te onderzoeken – op welke manier dan ook – verdienen dan ook alle lof. Het stuk van het Nationaal Toneel "Volkert van der G en Mohammed B" – in Haags jargon: twee op een cel- verdient hier dan ook zeker een eervolle vermelding.

Terug naar de oppervlakkigheid en de onbetrouwbaarheid. De leider van de grootste oppositie partij wist niet wat hij met de toekomst van de WAO aan moest, of met de Armeense kwestie. En de kiezers bleven daarover bij zijn partij dan ook in het ongewisse.

Maar het was lastig het kabinet te overtreffen. Want nadat het kabinet al een klein beetje was gevallen – maar toch gewoon in kleinere samenstelling doorgeeerde- eindigde het jaar ook nog – na de verkiezingen nota bene – met een heuse constitutionele crisis. U kent de afloop. Na een opmerkelijke portefeuilleruil, ging de vice-premier – met toestemming van de Minister-President- aan het volk uitleggen dat hij zich voelde als een "burgemeester in oorlogstijd". In het landsbelang, dat weer wel. Maar een toonbeeld van geslaagde politieke communicatie was het natuurlijk niet bepaald.

Aan de basis van deze – en trouwens ook heel veel andere- rellen stond Rita Verdonk. Mede dankzij deze populaire, populistische en zeer rechtlijnige bewindsvrouw was het binnen en buiten het kabinet vaak chaos troef. Zij besloot gewoon minister te blijven, terwijl de Kamer haar al naar huis had gestuurd.

Ik citeer columnist Jan Blokker: 'Ik probeer mij voor te stellen wat er zou zijn gebeurd als IJzeren Rita hier als moslima terecht was gekomen. Reken maar dat ze dan meteen lijsttrekker van de Hofstadgroep was geworden. De drukkerij van PCM was er dan niet van afgekomen met een terroristische tennisbal in haar muur.'

In het tijdperk van oppervlakkige en onbetrouwbare politieke communicatie heeft het bestuur van de Stichting Machiavelli dan ook gemeend voor continuïteit, betrouwbaarheid en hoge kwaliteit te kiezen. In 2006 was er niet een persoon of instantie te vinden die consequent en consistent aan deze criteria voldeed. Laat staan op een opmerkelijke wijze.

Maar er is wel een columnist die al decennialang met kop en schouders boven alle anderen uitsteekt. De Machiavelliprijs – voor zijn complete oeuvre als dagbladcolumnist- gaat dit jaar dan ook naar de koning der columnisten: Jan Blokker!

In de nationale roefdierengalerij van 'stukjesschrijvers' is Jan Blokker de ereluipaard. Zijn stijl is herkenbaar en onnavolgbaar. Reden voor toekenning van de prijs is de continue eenzame hoge kwaliteit van zijn columns.

Sinds 1968 schreef Jan Blokker alleen al 3868 columns voor de Volkskrant en NRC.Next. Achtereenvolgende generaties van journalisten, politici, onderwijzers, psychologen, andragogen, communicatiewetenschappers en opiniepeilers groeiden met hem op. Ze kregen zonder uitzondering klappen van die ene man die op zijn vaste verschijningsdagen niet mocht ontbreken aan het ontbijt.

Blokker is met zijn columns beeldbepalend geweest voor personen en instituties. Het meisje Maij, het kereltje Pechtold, de reusachtige Nuis. Hans Alders als de tassendrager van Wim Kok. Of Relus ter Beek als het oliedomme hoofd dat keer op keer bedekt werd met een helm. Ed van Thijn als de man die jarenlang de galakostuums droeg van commissaris Nordholt... De studie andragogiek heeft hij hoogstpersoonlijk om zeep geschreven.

De lijm onder de etiketten die Jan Blokker op zijn slachtoffers plakte, is erg duurzaam gebleken. Hij haalde de zachte sector – zoals hij dat segment van de wetenschap noemde – trouwens onophoudelijk door de gehaktmolen. Ik citeer: 'Iemand in Tilburg schijnt gepromoveerd te zijn op de achterflap. Dat krijg je ervan als je zulke plattelandsgemeentes een universiteit gunt.'

'Het belangrijkste verwijt dat ik jullie maak', zei een lezer van de Volkskrant in het voorjaar van 2006 tegen de redactie, 'is dat jullie mij niet kunnen garanderen dat Jan Blokker het eeuwige leven heeft.' Dit was luttele weken voor Blokkers overstap naar NRC. Next.

Blokker koos nadrukkelijk niet voor de deftige dame die NRC Handelsblad heet. Hij gaf de voorkeur aan de pasgeboren dochter van die krant. Een tabloid, nota bene. Een krant die nadrukkelijk - en met veel succes - aansluiting zoekt bij een jonger lezerspubliek.

We spreken hier over een multi-talent met een productietempo dat zo indrukwekkend is dat je bijna gaat vermoeden dat Jan Blokker in de Twintigste Eeuw meerdere levens heeft geleid. Moest de jury zijn scenario's erbij betrekken? Moesten we stilstaan bij zijn betekenis voor de ontwikkeling van de VPRO? Wilden we iets kwijt over zijn rol als journalistiek manager van de Volkskrant? Over zijn boeken, dan? Zeker zijn meest recente succesvolle boeken? Over zijn boekenrubriek? Wilden we terug naar de tijd van zijn filmkritieken voor het Algemeen Handelsblad? En wat had hij niet al aan prestigieuze prijzen in de kast staan? Nipkowschijf, Gouden Kalf, Gouden Ganzenvaar, Reina Prinsen Geerlingsprijs, de Prijs voor het Beste Kinderboek van het jaar 1961.

Toen ik hem belde om hem te informeren over het besluit van de jury, vertelde hij dat hij bij de VPRO ooit een informatief programma lanceerde onder de titel 'Machiavelli'. Of ik dat wel wist? Mijn antwoord was negatief. Maar ik geneerde me wel.

Het oeuvre van deze prijswinnaar is zo rijk en het aantal genres dat hij beoefent zo divers dat de jury gemeend heeft te moeten focussen op dat deel van zijn werk dat de meeste bekendheid geniet bij de een zeer breed publiek: Jan Blokker ontvangt de Machiavelliprijs 2006 voor zijn columns in de Volkskrant en NRC.Next.

Het bestuur van de stichting Machiavelli vindt het uitermate bewonderenswaardig en ook zeer waardevol dat Jan Blokker er al decennialang in slaagt de Nederlandse samenleving een spiegel voor te houden. Zijn puntige columns zijn veelzeggend voor de tijd waarin ze zijn geschreven.

In zijn onderwerpkeuze bewijst de auteur dat hij constant bovenop het nieuws zit. Altijd met oog voor detail. En altijd met de kritische blik van de man die weet dat er een hoop onzin wordt verkocht in deze wereld. Blokker opereert reeds decennialang als een effectieve luis in de pels van politiek en media.

Snoeihard is Jan Blokker in zijn oordeel over journalisten die zich gedragen als brave huisvaders en kantoorklerken. Zeker als deze 'luiwammes' zich bij hun arbeid van 9 tot 5 ook nog het bos in laten sturen door voorlichters en spin doctors. De woordvoerder is in de woorden van Jan Blokker de 'doodsvijand' van elke journalist.

Als de journalistiek de waakhond is van de democratie, dan is Jan Blokker de man die er op toeziet dat die hond nog enigszins fatsoenlijke tanden en kiezen behoudt. Maar de hond begint onder de invloed van modetrends en commerciële krachten wel een tamelijk sloom beest te worden, waarschuwt hij keer op keer.

Ik citeer:

‘Als je goed oplet, zie je de belangstelling van de journalistiek zich langzaam maar zeker een beetje verplaatsen. Van de scoop die de lezer wellicht zal interesseren, naar de scoop die de lezer zeker zal behagen.’

‘Zijn er nog ambachten over?’, vroeg hij zich op een ander moment af. En ik vervolg: ‘Jarenlang gedacht dat journalistiek een beroep was. En op een dag word ik wakker en de krant is volgeschreven door bloggers. Kijkt iemand nog wel eens naar Nova? Dat was vroeger een professionele rubriek. Daar hebben ze nu een liefhebber in dienst genomen die elke avond twee politici door elkaar heen laat kakelen. Zelf gaat hij intussen een broodje halen in de kantine.’

Zijn dwarsigheid manifesteert zich volslagen onafhankelijk van modieuze trends of het nu om het Fortuynisme of andere zaken gaat. Blokker ging niet mee in de progressieve omhelzingen van Pim Fortuyn. Hij vergeleek Fortuyn met Mussolini. Overigens om hele voor de hand liggende redenen: ze waren allebei intellectueel, ze waren allebei stukjesschrijvers, ze deelden een gezamenlijke afkeer van politieke partijen en ze waren allebei dol op democratie.

Toen de advocaten Spong en Hammerstein in 2002 na de moord op Pim Fortuyn aangifte deden van aanzetten tot haat tegen Fortuyn door oa Thom de Graaf, Marcel van Dam, Bas Eenhoorn, Rob Oudkerk en de gehele redactie van NRC Handelsblad, meldde Jan Blokker zich. Hij wilde ook vervolgd worden!

Zelf noemt hij Herodotos als zijn grote voorbeeld. Hij beschouwt deze auteur, die circa viereenhalf eeuw voor het begin van onze jaartelling leefde, als de vader van de journalistiek. En als een van de eerste beoefenaren van ‘great reporting’. Keer op keer beklemtoont Jan Blokker in zijn columns het belang om belangrijke gebeurtenissen in hun historische context te plaatsen. Ken uw geschiedenis! Het is een reflex die weldadig aandoet. Zeker in een tijd waarin historisch besef een steeds schaarser goed lijkt te worden.

Met zijn verhalende stijl heeft Jan Blokker ook nog de gave om te berichten in ongelooflijk prettig leesbaar Nederlands. Columnisten die zijn stilistische kenmerken trachten na te bootsen, vallen meteen door de mand. Het origineel is altijd beter.

Net als onze vorige spreker kent u uw klassieken, en bent u een groot bewonderaar van Machiavelli. Vorige week zei u tegen mij aan de telefoon “ ik ben eigenlijk vanaf de wieg al een kleine Machiavelli”. En in tegenstelling tot alle eerdere prijswinnaars heeft u ook al een beeldje van Machiavelli in uw boekenkast staan.

De stichting Machiavelli levert graag een bescheiden bijdrage aan uw Machavelli verzameling. Het is mij dan ook een eer en een groot genoegen om namens het bestuur van de stichting Machiavelli de Machiavelliprijs voor 2006 aan u uit te reiken.